

Балтымова Майра Рашидовнаның «6D020500-Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған «Қазақ балалар фольклоры: генезисі, типологиясы, поэтикасы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына отандық кеңесшінің

ПІКІРІ

Қазақ балалар фольклоры – жас ұрпақтың азаматтық тұлғасын қалыптастыруға септігі зор халықтың жауһар туындысы. Өскелең ұрпақтың бойында ұлттық кодты қалыптастыратын да осы балалар фольклоры. Елдің болашағы – ұрпағында, ұрпақ тәрбиесі мен оның білімінде. Қазақ балалар фольклорының шығармаларын дәстүрлі тәрбиеде кеңінен қолдану ұрпағымыздың болашағын құруда маңызды екендігін көрсетіп отыр.

Фольклор – ұлтты біріктіретін, ұрпақтар сабақтастығын келесі ұрпаққа табыстайтын, жүйелілік пен бірізділікті сақтап қалатын мазмұны терең, көркем сөзге құрылған, тәрбиелік мәні зор халық шығармашылығы. Балаларға арналған ауыз әдебиеті мұрасын зерделеп, олардың мәні мен мағынасына терең бойлаған кезде болашақ ұрпағымыздың бойына салт-дәстүрлерді, жөн-жоралғыларды, әдет-ғұрыптар мен ұлттық құндылықтарды сіңіре аламыз. Бұл ретте қазақ балалар фольклоры өзінің танымдық, тәрбиелік, көркемдік, эстетикалық қызметін айқындап, ұрпақ тәрбиесіндегі өзектілігін айқындайды.

Диссертацияда осы уақытқа дейін балалар фольклорының тақырыптық, мазмұндық, типологиялық жағы сұрыпталып, классификациялануы жан-жақты зерделеніп, балалар фольклорын жинақтаудағы ғылыми ізденістер мен олардың нәтижелері көрсетіледі. Ұрпақ тәрбиесіндегі халық мұрасы мен салт-дәстүрлеріміздің, әдет-ғұрыптарымыздың идеологиялық, мәдени-тарихи, қоғамдық-әлеуметтік алғышарттары жан-жақты талданған.

Диссертант Балтымова Майра Рашидовнаның бұл жұмысы қазақ балалар фольклорының қалыптасуы мен дамуын зерделеп, мифологиялық мотивтердің көмегімен қазақ балалар фольклорының генезисін айқындап, жанрлық сипаты мен ерекшеліктері негізінде балалар фольклорының типологиясын саралап, балалар фольклоры мәтіндеріне көркемдік құралдардың көмегімен талдау жасау арқылы фольклордың поэтикасын ашуға арналған. Ғылыми жұмыста қазақ балалар фольклоры үлгілерінің ХІХ ғасырдың ортасынан бастап халық аузынан жинақталып хатқа түсе бастаған кезеңі, ХХ ғасырдан бергі қазақ балалар фольклорының ғылыми зерттеу нысаны ретіндегі көрінісі сипатталып, генезисі, типологиясы, поэтикасы айқындалған. Сонымен бірге, қазіргі фольклористиканың дамуындағы ұлттық кодымызға сай қазақ балалар фольклорының тұрақты құбылыс ретіндегі көрінісі баяндалған.

Докторант қазақ балалар фольклорын зерттеушілердің еңбектерін талдап, балалар фольклорының дамуына тарихи шолу жасау арқылы оны ғылыми нысан ретінде анықтап, қазақ балалар фольклорының дәстүрлі

орындалуы мен трансформациялануын қарастырып, тақырыптың өзектілігі мен жаңашылдығын саралаған.

Зерттеу жұмысының теориялық және әдіснамалық негізі ретінде ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, ұрпақ болашағын ата-баба салған сара жолмен сақтап, дамытуға негізделген ұлттық, философиялық зерттеулердің ғылыми-теориялық деректері, қазақ балалар фольклорының қалыптасуы, поэтикасы, генезисі туралы ғылыми зерттеулер мен ой-тұжырымдар, фольклористика ғылымының дамуын зерттеген ғылыми талдаулар, салыстырмалы зерттеулер төңірегіндегі ғалымдардың еңбектері пайдаланылған.

Диссертациялық жұмыста қазақ балалар фольклорының тақырыптық, мазмұндық жаңашылдығы сараланып, фольклортану ғылымындағы жана бағыттарға, идеяларға талдаулар жасалған. Сондай-ақ фольклорға тән ерекше сипат беретін фольклорлық мұраның халықтың рухани өмірінде ерекше орын алатын көріністері мен ұрпақ тәрбиесіндегі жойылмайтын, ескірмейтін тұрақты, тәрбиелік һәм эстетикалық құны жоғары құрал болып табылатын тұстары көрсетілген.

Қазақ балалар фольклорының атқаратын қызметіне қарай оның бала мен ересек адам арасындағы қарым-қатынас орнатушы дәнекер екендігі, ұрпағымыздың санасына рухани азық беріп, ізгілік жолында жетекші фактор бола алатындығы баяндалған. Зерттеу барысында қазақ балалар фольклорының классификациялану үлгілері көрсетіліп, фольклордың жанрлары, олардың танымдық, тәрбиелік, эстетикалық мәні мен көркемдік құрылымдары сарапталған.

Диссертациялық жұмыста қазақ балалар фольклорының бүгінгі күнгі қолданыстағы жайы талданып, оның дәстүрлі орындалуы мен трансформациялануы арасындағы байланыстар сарапталған. Зерттеуде қазақ халқының ежелгі тұрмысы, болмысы назарға алынып, қазақ балалар фольклорының дәстүрлі жалғастырушылары ретінде балалар әдебиеті, балалар өнері, балалар музыкасы, балалар киносы сияқты танымдық аспектілердегі байланысы көрсетілген. Сонымен бірге, қазақ балалар фольклорының ғаламтор, әлеуметтік желі, онлайн кітапханалар, мәдени мұрамызды насихаттаушы арнайы вебсайттар, цифрлық платформалар сынды медиа ресурстарда қазақ балалар фольклорының трансформациялану үдерісіне көшіп жатқандығы диссертацияда жақсы айтылған.

Зерттеу жұмысы диссертацияға қойылатын талап деңгейіне сай дайындалған. Жұмыс кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен, анықтамалардан тұрады. Жұмыстың әрбір бөлімі тарауларға жіктеліп берілген. Олардың әрқайсысы бір-бірімен ішкі тұрақтылықты дәйектеп, идеялық тоғысуды сақтай отырып жалғасқан.

Диссертациялық жұмыстың нәтижелерін қазақ балалар фольклорын зерттеп, оның құндылығын, табиғи болмысын, дүниетанымдық сипатын фольклордың өмірмен тығыз біртұтастықта даму үрдісінің өзектілігін теориялық тұрғыдан пайымдап, ғылыми деректер негізінде тұжырымдар жасауға пайдалануға болады

Зерттеудің негізгі ғылыми-теориялық нәтижелері бойынша елімізде және шетелдерде өткен халықаралық ғылыми конференцияларда бірнеше мақалалар жарияланған. Диссертацияның зерттеу идеясы мен қорытындыларын негіздеу мақсатында қазақ балалар фольклоры туындыларына талдаулар жасалып, жүйеленген.

Жалпы алғанда Балтымова Майра Рашидовнаның «6D020500-Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған «Қазақ балалар фольклоры: генезисі, типологиясы, поэтикасы» атты зерттеуі диссертациялық жұмыстарға қойылатын талаптарға сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыс толық аяқталған. Сондықтан М.Р. Балтымованың ғылыми жұмысын «6D020500-Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қорғауға жіберуге лайық деп есептеймін.

Отандық ғылыми кеңесші,
филология ғылымдарының
докторы, профессор

А.Ш. Пангереев